

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.” TAGJAI INGYEN KAPJÁK.
ELŐF. ÁR: 1 ÉVRE 6 FRT, 1/2 ÉVRE 3 FRT,
1/4 ÉVRE 1 FRT. 50 KR. EGY SZÁM 15 KR.

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.
AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ES KIADÓHIVATAL:
KOLOZSVAR, BELKÖZÉP-UTCZA 11. SZ.
MINDEN KÜLDEMÉNY ODA INTÉZENDŐ.

Kérjük
az előfizetéseket megújítását.

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:

Üzleti szellem a mezőgazdaságban II. <i>Várady Géza.</i>	667
Gyümölcsészeti tapasztalatok. <i>Budai József.</i>	668
A földadó elengedése és leírása. <i>Heigel Lipót.</i>	670

Tárca:

Gümőkór és hústáplálkozás. <i>Brummel Gyula.</i>	668
--	-----

Kisebbségi közlemények

671

Irodalmi szemle:

Hazai lapokból. —r. —j.	671
Külföldi lapokból. S.	672
Könyvismertetés. B—i.	648

Vegyes közlemények

672

Közgazdaság, üzlet, forgalom:

673

Szerkesztői üzenetek

674

Hirdetések

A legjobb magvak

legolcsóbb beszerzési

forrása

MAUTHNER ÖDÖN
cs. és kir.
udvari szállító,

József főherceg Ő cs. és kir. Fensége udvari szállítója, a román király Ő Fensége udvari szállítója. Ferdinánd bolgár fejedelem Ő kir. Fensége udvari szállítója, a szerb király Ő Fensége udvari szállítója, Fülöp szász-coburg-góthai herceg Ő kir. Fensége udvari szállítója

magkereskedése

BUDAPESTEN,

VI. ANDRÁSSY-ÚT 23-İK SZÁM. (23.)

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Üzleti szellem a mezőgazdaságban.

II.

A hazarészünkben nagy hanyatlásnak indult juhtenyésztés ügyén szintén nagyot lendíthetne a gazda, ha benne itt is az üzletember lépne előtérbe.

Vegyük csak a juhtej feldolgozását, értékesítését, a melyet helyes irányba terelve már egymagában véve igen alkalmas eszköz lenne ezen állattenyésztési ág jövedelmezővé tételére. A juhtej ma általánosságban ősi szokás szerint paraszt sajttá feldolgozva, mint ilyen vagy turóvá gyúrt alakban 30, legjobb esetben 40 kr különkénti árban értékesül. Kevés gazdaság foglalkozik azzal, hogy finomabb árut, csemege sajtot készítsen, a melynek kilója 80 kr ár mellett bármily mennyiségben biztosan értékesíthető s így a juhtej kevés költség és munka-többlet mellett majdnem kétszeres árban értékesül. Pedig általánosan elismert tény, hogy a juhaink teje kellő szakismerettel és utánjárással olyan csemege áruvá dolgozható fel, mely a legkényesebb gourmand izlését is kiegészíti s vetekszik a francia vagy bárminő más leghíresebb sajtgártmányokkal.

Honnan van az mégis, hogy a juhtejnek ilyen szerű feldolgozása nem vált általánosabbá? A közvetlen tapasztalat azt mondatja velem, hogy itt is hiányzik az üzleti tevékenységre való hajlam s ez a dolog megölel.

Csak nem régiben hazarészünk egyik nagybirtokosa arról panaszkodott előttem, hogy gazdatisztje kitűnő csemege juhsajtot készített, de nem tudja értékesíteni, nem tud vevőket szerezni, úgy, hogy százával áll sajttja megromolva, a mely már paraszt turó készítésre sem alkalmas. Egy másik birtokos, ha emlékezetem nem csal, talán az elmúlt évben épen az „Erdélyi Gazda”-ban panaszkodott, hogy igen jó, mindenki által dícsért csemege sajttját nem tudja eladni s e miatt a készítést abba kellett hagynia.

Ezekkel szemben ismerem egy termelőt, kinek sajttja közkedveltségnek és nagy kelendőségnek örvend, országos hirre tett szert, sőt még Ausztriába is szállít, úgy,

hogy daczára a felemelt fejős-juh létszámának, minden megrendelésnek nem tud eleget tenni. És ezt a nagy vevőkört igen egyszerű módon tudta magának megszerezni, úgy, hogy arra bizony bárki is rájöhetne. Elmondom, hogyan járt el.

Üzleti érzéke révén szükségesnek tartotta ezen terményével a vevőt, a fogyasztót felkeresni, megismertetni. E célból egy fővárosi czimirodától beszerezte az ország nagyobb csemege- és sajtkereskedőinek, fűszereseinek, városi és fürdő-vendéglőseinek czimjegyzékét. Ezeknek szétküldött minta gyanánt circa egy mázsát s ezzel sajttjának hirnevét, kelendőségét egyszer mindenkorra megállapította.

Gyümölcsstermelésünkben nem a gazda, hanem a közvetítő kereskedő rakja zsebre a jövedelem java részét. Mert mi a gyümölcsnek fajta, minőség, nagyság szerinti osztályozásával, helyes csomagolásával nem bajoskodunk; a vevővel, fogyasztóval lehetőleg direct összeköttetést szerezni nem igyekszünk. Nagyobb almatermés esetén pedig, főleg a közönséges gyümölcs, ott rothad el rakáson, vagy a sertésekkel etetjük, ha ugyan győzik fogyasztani. Néha még — ha épen reánk szorul — bejön a württembergi német s potom áron gyümölcsbornak összevásárolja s nagyot nevet a mi élheterlenségünkön.

Csekély költséggel, kevés fáradsággal mi épen úgy képesek lennénk az ilyen gyümölcsöt bornak feldolgozni s meg vagyok róla győződve, hogy a mi földmives népünk igen könnyen hozzászoknék annak fogyasztásához, szívesen fizetne érte 8—10 krt literenként, mely ár a gyümölcs 5—6 frt métermázsánkénti értékesülésének felel meg, holott a német — ha ugyan bejön — 2-50 torintnál alig fizet többet.

Baromfi-tenyésztéssel — házi szükségletünk ellátásán kívül — üzletszerűen foglalkozni neveltségnek tartjuk. Pedig kellő szakismerettel, helyes irányban vezetett, nagyban üzött baromfi-tenyésztés igen jelentékeny jövedelmet biztosíthatna.

A szorosabb értelemben vett gazdasági üzleti vállalkozás igen gyenge oldalunk; avval nem igen foglalkozunk, mert

Babós és Társai

vaskereskedése

KOLOZSVÁRT,

Belközép-utca 25. sz.

Van szerencsénk a n. é. közönséget tisztelettel értesíteni, hogy az ujonnan megnyitott üzletünket dusan felszereltük mindennemű vasárunkkal, u. m. gazdasági eszközök, háztartási cikkek, konyhaberendezések, mindennemű szerszámok, technical cikkek, kocsiikenőcs, kovács szén, és minden e szakmába vágó itt fel nem sorolt tárgyakkal.

Bizományi raktárunk van a Budapesti Thury János és fia cég nagy szerkovács és haranggyárából, továbbá elvállaljuk a használt reszelők újra vágatását, a legjutányosabb árak mellett.

B. pártfogását kérve vagyunk

(123.)

Telefon sz. 351.

Kiváló tisztelettel

Babós és Társai.

kockázattal jár s így — azt tartjuk — nem nekünk való. Itt nem gondoljuk meg azt, hogy olyan üzleti tevékenység nem létezik, melynél a kockázat ne szerepelne s épen a mezőgazdaság az, a mi a világon legnagyobb kockázattal jár. Így aztán, ha van pl. sovány sertésünk, eladjuk a kereskedőnek, kukoricánkat szintén ő veszi meg s az áltaiunk előállított sertésanyaggal, az általunk termelt hizláló anyag felhasználásával ezen vállalkozása jövedelmét ő rakja zsebre, holott az minket illelte.

Ha van is pl. hizott marhánk, a helyett, hogy azzal a nagyobb fogyasztási helyeket magunk keresnők fel, eladjuk itt-hon a közvetítő kereskedőnek, kinek javára ilyenformán jövedelmünk jelentékeny részéről lemondunk.

Innen van az, hogy a közvetítő kereskedők, ezen improduktív elemek, a gazdasági üzlet ezen parazitái, a gazda zsirján élnek, virágoznak, sőt milliókat összeharcsolnak, mi pedig csak tengődünk s napról-napra pusztulunk, veszünk.

Minden gazdasági üzletnek a szakértelem, a tudás, a szellemi munka legfőbb tényezője. Ez azon factor, mely a többi tényezőket, az erőket összegyűjti, mozgásba hozza, irányítja, helyesen csoportosítja s azokat az adott viszonyoknak, körülményeknek megfelelően érvényre juttatja: szóval ez a gazdasági üzlet főrugója, életető ereje, a mely nélkül a gazdasági tevékenység nem lehet czéltudatos, nem lehet eredményes, nem lehet jövedelmező. A legfőbb ideje elérkezett már annak is, hogy a szaktudást az eddiginél — saját jól felfogott üzleti érdekünkben fokozottabb mérvben nagyrabecsüljük.

Sokat, igen sokat tudnék még itt felsorolni, melyek mind azt bizonyítják, hogy nem vagyunk élelmesek, nem vagyunk üzletemberek, a gazdaságot nem tekintjük üzletnek; melyek mind azt igazolják, hogy épen ezen fogyatékoságunkból kifolyólag a végcél, a jövedelem nem megfelelő, vagy igen sok esetben egészen elmarad.

Igyekezünk tehát az üzleti szellemet önmagunkban feléleszteni s fejleszteni!

Meggyőződés az, hogy mezőgazdaságunk csak úgy lesz igazán eredményes, ha a legcsekélyebb mozzanatnál épen úgy, mint legfontosabb intézkedéseinkben, ha részleteiben ép úgy, mint egészében, ha mindig és mindenütt a végcél, a jövedelem biztosítása áll előttünk s ennek minden egyebet alárendelünk s ha mint eszköz célunk elérhetésében az élelmesség, az üzleti szellem mindig és mindenütt érvényesül. Csak így lesz boldog a magyar mezőgazda.

Várady Géza.

Gyümölcsészeti tapasztalatok.

A jövedelmező gyümölcsészethez az egész titka abban áll, hogy a gyümölcsfajok ezreiből kiszemeljük és nagyban szaporítjuk azt a 4—5 fajt, mely valamely vidék viszonyai közé legjobban beillik. Ezt a célt úgy érhetjük el, ha kísérletet teszünk a fajoknak minél nagyobb számával, hogy lássuk: melyek ezek közül a célunknak legjobban megfelelő gyümölcsök. Azok, akik a fajokkal való kísérletezés ellen kardoskodnak, éppen olyan ellenségei a helyes gyümölcsenyésztésnek, mint a kik a fajokat derűre-borúra, minden megválasztás nélkül szaporítják.

Ha kiindulunk abból az igazságból, hogy a jónak ellensége a jobb, akkor el kell ismernie mindenkinek azt, hogy a fajokkal való kísérletezés nemcsak megengedhető, de indokolt is. Annál inkább, mert Erdély akkora terület, hogy a kolozsvári kísérletek nem válnak be teljesen a Székelyföldön sem. S ha kárhoztatni lehet a túl sokféle faj szaporítását, épen olyan kárhoztatandó pl. az is, hogy a 80-as években Szolnok-Dobokában az u. n. faj-reducálók (!) a községi falkolában két almafánál többet tenyészteni nem engedtek s ez a kettő sem volt az illető megye eredeti gyümölcse. Már pedig meglehetősen nevezetes Felső-Szűcsön a Cibles lábánál, a havasok aljában a Ponyik almával vesződni, mert a Ponyik minden egyéb, csak nem havas-alji alma. Ellenben a Montineszku azon a vidéken valószínűleg igen bevált volna, mint a hogy bevált pl. Fogarasmegye havasai között is.

Az alábbiakban beszámolok azokról a

gyümölcsészeti tapasztalatokról, a melyeket évek során át gyűjtöttem Háromszékme gyében, Bodos községben. A fajok, melyek kísérleteim alapját képezték, a Bereczki világhírű gyümölcssteleperől került hiteles fajok; de ezen kívül máshonnan is szereztem s azok egynémelyikére is elmondom a magam véleményét. Rövidség kedvéért inkább csak azoknak az elősorolására szoritkozom, melyeket a nagyban való elszaporításra kizárólag érdemesnek tartok.

Az összes gyümölcsfajok közül kétségkívül nálunk Erdélyben az alma legjövödelmezőbb, mert hiszen egy közepes Batul-fának az évi átlagos hasznát 8—10 forintra becsülhetjük, még pedig a legkisebb tulzás nélkül. Azért is, az almákkal kezdem a fajok ismertetését.

A nyári almák közül legelső helyen áll szerintem az *Asztrakáni fehér* alma, melynek elszaporítása főleg a gazdasági-egylet érdeme. Sokkal finomabb ez, mint a szintén termékeny és piacos *Asztrakáni piros*, melynek az ize igen savanyú, ha tulságosan megérni nem engedjük.

Gyors növése, nagy termékenysége, szép és nemes izü gyümölcsei miatt teljes figyelmet érdemel a *Borovitski* alma is. A *Buda borizüje* szintén nemes és termékeny faj, csak hogy ezt is meg kell várni, míg a fáján teljesen megérik. A *Henter nagouca* talán nemesebb valamennyinél, de nem olyan bőtermő, mint az előbbiek.

Az őszi almák közül is feltétlenül a *szürke francia renett*-nek adnám az elsőseget, még pedig több okból. Nagy terebélyes fát növel, melyről lekerül 8—10 zsák alma. A fája nemcsak nagy, de erőteljes, edzett, nem beteges; a gyümölcse pedig igen nemes izü, keveset fonnyad s ősztől január végéig is eltartható. Eltekintve attól, hogy igazán kitűnőleg I. rendű gyümölcs, még az az előnye is meg van, hogy a közép nagyságu gyümölcsalmák szép alakuk és olyan egyformák, mintha összeválogatták volna őket. A ki egy őszi almát akar ültetni, annak ezen a vidéken föltétlenül ezt és nem a *kék almát* ajánlom. Mert a kék alma nem olyan nemes izü, mint amaz s bár szintén igen termékeny és szabályos alaku, de a fája agyag-talajon igen könnyen rákosodik. A ki az igen nemes őszi almát szereti és kevesebb terméssel is beéri, az ültethet *Gravensteini almát*. A *Danzigi bordás* szintén igen termékeny őszi és koratéli faj.

A téli almák értéke természetesen függ

TÁRCZA.

Gümőkór és hústáplálkozás.

A lefolyt évben két congressuson tárgyalták a világ minden tájáról összesereglett szakemberek azon kérdést, hogy milyen fokú veszély fenyegeti az emberek egészségét a gümőkóros állatoktól származó hús elfogyasztása által?

Előre kell bocsájtanom, hogy ezen kérdés ösidőktől fogva a legközelebről érdekelte a kultúra felé törekvő népeket. E lapok hasábjain ujabban megjelentek *Gröss Emil* alapos és szakszerű közleményei, a melyekből kiderül, hogy már az ókorban ismerték ezen betegséget s a huslítás szempontjából védekeztek is ellene. Nem akarom azonban ezen kérdés történetét napjainkig levezetni, hanem csak vázolni kívánom a *Koch Róbert* nevezetes felfedezése óia történeteket. 1882-ben ezen híres német tudós kétséget kizárólag bebizonyította, hogy a gümőkór fertőzésen alapuló betegség s a fertőzés oka a gümőkór bacillusa. Továbbá kísérletileg bizonyította, hogy az emberek és az emlős állatok gümőkórja egyazon eredetű és úgy emberről állatra, mint viszont fertőző képes. Nevezetes felfedezés ez, mert hiszen tudjuk, hogy az emberek halálo-

zásának oka az esetek tulnyomó részében ez a betegség és nagyon természetes, hogy az ellene való védekezés főfeladata abban áll, hogy a fertőzést lehetetlenné tegyük. Amilyen könnyű ezt kimondani, olyan nehéz ezt megcselekedni, mert a gümőkór bacillusai mikroszkopi kicsinségű óriási szaporodó képességgel bíró és nagy fokban ellenálló szervezetek. Ezek bővebb leírásába térszüké miatt most nem bocsájtkozhatom, de felesleges is, mert *Gröss Emil* e lapokban között igen hecnes munkálatában a fertőző bacillus kimerítően és alaposan tárgyaltott. Világszerte azzal foglalkoznak évek óta az orvosok, hogy a fertőzés lehetőségét csökkentésék és a közönség részéről éppen olyan nagy az igyekezet, hogy az orvosok megvalósítható útmutatását követve a fertőzés veszélyét elhárítsák. E küzdelemben nevezetes szerep jut az állatok gümőkórjának is. Mivel kétségtelen, hogy az állati termények hús, tej, vaj stb. ha gümőkóros állatoktól származnak, esetleg a fertőzés okaivá is válhatnak, azért kutatni kellett, hogy mely esetekben veszélyeztetik az állati termékek az emberek testi épségét?

Koch Róbert fennemlített felfedezésének első eredménye az volt, hogy a szakkörök megdöbbentek a fenyegető veszély miatt, anynyira, hogy az 1883. évi brüsszeli állatorvosi congressus kiindította, hogy minden gümö-

kóros állat húsa megsemmisítendő. Ez kétségkívül igen radikális eljárás lett volna, azonban ne feledjük, hogy a gümőkór kivált a nyugati fajú marhánál valószínűs kalamitás, helyenként az állatok 50%-a gümőkóros és így ha a levágott állatok tekintélyes száma megsemmisítésre jut, ez olyan óriási kárral fenyegeti az egyesek vagyont, de a nemzeti közvagyon is, hogy ezen drákói eljárás alkalmazása csak is egyetlen esetben volna indokolt, ha t. i. ezen elkobozás folytán a gümőkóros esetek száma az emberek között lényegesen csökkennék, sőt hogy többet concedáljak, abban az esetben is helyén való volna, ha kétségtelenül kiderülne, hogy a gümőkóros állatok húsa minden esetben fertőző képes. Ámde erre tagadólág kell válaszolnunk, sőt bátran kimondhatjuk, hogy csak a legkivételesebb esetekben képes a hús gümőkóros fertőzésre. Éppen ezért a későbbi állatorvosi congressusok az 1883. évben hozott határozatot folyton módosították és ma ott tartunk, hogy számos alapos buvárlat folytán három olyan alapvető eredmény birtokában vagyunk, amelyek után indulva összeegyeztetjük a fontos közegészségügyi követelményeket a nem kevésbbé fontos gazdasági érdekekkel. Ezen eredmények a következők:

1. *Az izomzat* (tehát a tulajdonképeni „hús”) csaknem immunis a gümőkór ragályára ellen (*Ziegler*)

a fa tartósságától, nagyságától és termékenységtől: ezeken kívül a gyümölcs piacosságától, nemességétől és, a mi szintén fő dolog: az utóérés idejétől, vagyis a tartósságától. Pl. hiába termékeny a fája és igen nemes a gyümölcse az *Ananász renett*-nek, mert kicsinynek maradó beteges fa mellett még 20 fa sem képes annyit adni, mint egy egészséges Batul fa. Viszont az is áll, hogy némely II-od, sőt III-ad rendű almának a tartósság adja meg az értékét, feltéve, hogy egészséges fa mellett termékeny. Mert pl. a gyorsan növe, de beteges fáju *Jaquin*; vagy a mindig elfagyó *Vanden abete*, a *Welteni Fanzen*, stb. nálunk tenyésztése nem értékesek. Ellenben a *Mosolygó*, a *Gyógyi* a legjövendőbb gyümölcsök, mert tavaszkor akkor adhatók el, mikor a vetélytársaik eltűntek már a piacról.

A Batul tenyésztésére Erdélyben nógatni, azt hiszem, már senkit se kell: s ugyanez áll a Ponyikra is. Am, az erdélyi pomona ezen két kiváltsága mellett még mindig vannak olyanok, a melyek teljes figyelmet érdemelnek, pl. a *Baumann Renettje*, mely gyümölcse és fája sok jeles tulajdonságával igazán megérdemli, hogy nagyban elszaporítsák. Erdővidéken ez a faj talán értékesebb még a Batulnál is Erős, nagyra növe fa, roppant termékenység, finom, tartós, egyforma nagyságu gyümölcs ajánlják.

Van azonban egy alma, mely Erdélyben talán minden más fajnál becsesebb s ez nem más, mint a *Bassiner renettje*. Az Erdélyi Gazda régebbi évfolyanaiban a megboldogult gróf Haller Ferencz méltó dicsérettel halmozta el, miért is oltógalyat kértem és kaptam róla a megboldogult gróftól. A fajtákra oltott renett nemsokára megbizonyította, hogy a nagy ajánlás nem volt túlzott, mert évről évre oly gazdagon terem, hogy a ki terméssel rakva látja, annak okvetlen az áldás jut az eszébe. Finom, szép és tartós gyümölcs; egy hibája a fájának mégis van. Nevezetesen az, hogy az eszeveszetten termő fa az ágakat összetöri, ha támaszról nem gondoskodunk. Egyetlen almafaj sem kívánja annyira a támaszt, mint ez, már pedig szerintem ez is hiba, mert egy pár száz fának póznákkal való feltámasztása nem kis időbe és költségbe kerülne. Teremjen a fa inkább valamivel kevesebbet, de legyen erős az ága.

Igen jól terem és igen tartós, késő téli faj az *Ochlkofeni pepin*, mely úgy meg fonja az ágat gyümölcscsel, mint a hagymakoszoru. Elszaporításra jó lélekkel ajánlom, bár lehetne valamivel nagyobb is, mint a mekkora.

Több figyelmet érdemelne, mint a menyinyben részesül az *Erdélyi rozmarin* alma is, melynek fája nagyra nő és laposra nyomott, szellős koronája szintén bőven terem. Természetesen azért erdélyi faj, hogy ne ismerjék és kevés figyelemben részesüljön, mint minden nálunk, a mi hazai.

Minden tekintetben megérdemli a nagyban való szaporítást a *Nemes sóvári* alma. Gyönyörű alakú és igazán nemes ízű tartós rózsza alma ez, mely az áldás terhével megakartan földre huzza alá az ágait. Fája olyan edzett, akár csak a vadalmafa; tehát nem áll az, hogy a nemes fajok okvetlen gyenge fájuak. A *Beregi sóvári* szintén megérdemli a nagyban való szaporítást és jó tulajdonai tekintetében alig marad híres névrokona mögött. A *Dam*, a *Török Bálint*, a *Narancs alma* szintén igen jól teremnek.

A soká elálló, tartós és egyben nemes almák között kettő érdemel teljes figyelmet, és pedig az *Ettlin Renettje* az egyik, az *Oberndéri fényes renett*, vagy *Svájci fényes renett* a másik. Rendkívül edzett fajú és igen termékeny az *Ettlin Renett*, melynek a gyümölcse igazán a megtestesült finomság. S hozzá nyár elejéig is eltartható. Lehehetne a gyümölcse nagyobb is, mint a milyen, mert nem éri el a közép nagyságot, de azért soha sem kell félni, hogy piaczképes nem lesz, mert a ki megízleli, az bizonyosan megveszi.

Gyengébb fája van ennél az *Oberriedeni fényes renettnek*, de sokkal szembevalóbb, szabályosabb a gyümölcse s hozzá még tetemes nagyságu és finomság dolgában nem áll ama mögött, sőt talán még annál is finomabb. Ez a szép, nagy renett egy teljes esztendeig eltartható s azért, tekintve, hogy a fája is igen termékeny, teljes figyelmet érdemel. A hosszú, nyurga ágak kétélves vesszején az alsó szemekből sok marad alvónak, mint a Sikulain s minthogy tavaszi hajtások végén is virágot hoz, a gyenge ágak a gyümölcs terhével a föld felé lehajlanak. Nem merev az ága, de hajlékony s ezért a nagy szélviharok megtizedelik, hanem azért marad még rajta a megérésig bőven. Kár, hogy nem nő nagyobbra a fája! Sokat hasonlít ehhez a *Sztraka renettje*, mely jó közepes termő és igen szép renett, de ennek egész más a növényzete.

Az *Orbai Almát* a nép számára bátran lehet szaporítani. Nem valami nemes, de jó termő és a nép teljesen meg van vele elégedve. Szép, jó és igen nemes s hozzá nyár végéig is eltartható a *Svájczból* eredő *Vadász alma*. Kár, hogy lassu növése és gyenge a fája.

Áttérve a körtékre, vegyük sorra ezeket is az érésük szerint. A nyáriakból, illetőleg a kora nyáriakból legtöbbször becsülöm a *Motyo körtét*. Elég nagy fát nevel, edzett, roppant termékeny, finom ízű, nemes gyümölcs, mely semmi tekintetben nem enged a külföldieknek. Határozottan nagyobb figyelmet érdemel, mint a mennyiben részesítjük.

Roppant termékeny, rendkívül finom és teljes figyelmet érdemel a *korai bergamott* körte, mely Erdélyben egyáltalán nincs még szaporítva. Természetes, hisz azok, a kik a maguk tiz faja mellett kiabálnak és lenéznek a kísérletezőket, megfelelnek Kölcséinek arról az arany igazságáról, hogy: „minden a mi fölfelé nem hág, lefelé süllyed”. Már pedig a korai bergamott, ez a sajtalaku, lapos körte el fog terjedni Erdélyben, mihelyt megismerik, daczára a tizre esküvők minden ellenkező erőlködésének.

Boldogult gróf Haller Ferencz úrtól kaptam a 80-as évek végén egy körtéfajt, melyet ő nevelt magról és keresztelt el egyik leánya nevével *Matildnak*. Nagy dicsérettel halmozta el a gróf ezt az új körtéfajt s azért én Bodos községben és a szomszéd falvakban igen elszaporítottam. Ez a július végi és augusztus eleji körte csakugyan megérdemelte az ajánlatot. Legközelebb körülményes leírásban is bemutatatom valamelyik lapunkban. Erdélyi faj, mely ott bátran szaporítandó.

A Vilmos körtét is felülmulja termékenységgel a *Guyot Gyula* körte. Gyönyörű, szép, nagy és igazi nemes gyümölcs, de mert nagy gyümölcseit a szélvészek megtizedelik, szabadba nem, csak házi kertekbe ültetendő inkább. Előbb-utóbb hatalmas vetélytársa lesz a Vilmosnak.

Az őszi körtékből igen ajánlatosnak tartom a *Capiaumont vajkörtéjét*. Elég erős és edzett, roppant termékeny fája van, s hozzá a gyümölcse szép, nagy, nemes. Előbb-utóbb utat tör ez is magának Erdélyben.

Nemcsak edzett, de rendkívül termékeny az *Ulmi vajkörte* is, mely teljesen bevált a Székelyföldön. Ugy meg van rakva a szép piros körtékkel, hogy több rajta a gyümölcs, mint a levél. Nem épen olyan finom, mint a többi vajkörte; mindazáltal, főképp a nép számára, igen érdemes lenne nagyban tenyészteni. Aszalványnak is kitűnő.

Minden tekintetben kifogástalan és nagymérvű elszaporítást érdemel az ő fehérpetytyes fájával a *Francia császári herceg* is, mely szép, jó és igen nemes gyümölcs. Ha egyszer megismerik, majd meg is becsülik.

2. A vér savója a belje jutott gümöbczillusokat 4-5, legfeljebb 6 nap alatt megsemmisíti (Nocard).

3. Tudományos alapon bebizonyítottak tekinthető, hogy a gümökóros állatok husa rendszeren ártalmatlan, adott viszonyok között azonban az egészségre is káros tulajdonságokkal is bírhat (Ostertag).

Az a feladat áll tehát előttünk, hogy megállapítsuk, melyek azok az adott viszonyok, a melyek fenforgása esetén veszélyeztetve látszik az egészség.

Manapság a gümökóros állatok husának elbírálása a veszélylyel arányban nem álló módon szigorú, más esetben pedig határozottan káros az egészségre. Ugyanis az elbírálás alapja az, hogy milyen szervezetben fordul elő a gümökór? Ha egy szervben, vagy egymással a folytonosság útján összeköttetésben levő több szervben van jelen a betegség, úgy a hus közfogyasztásra bocsájtható, ha ellenben olyan szervekben van jelen a gümökóros elváltozás, a melyek egymástól távol fekszenek és összeköttetésben nem állanak, a hivatalos kifejezés az: hogy ha olyan szervek betegek, a melyek csak a nagy vércör útján érintkeznek — akkor a hus megsemmisítendő. Nevezzük rövidség okáért az előbbi alakot helybeli gümökórnak, az utóbbit pedig általános gümökórnak.

Ne higgye azonban senki, hogy a helyi és általános gümökór között olyan éles a határ, mint ez a fenti beosztásból következne. Akárhányszor fordul elő egymástól távol eső szervek gümökórja, a melyek megbetegítésében a vékeringésnek nem jut szerepe. Pl. ha a tüdők és mellhártyák gümökórjánál a felkőhögött és fertőző anyagot tartalmazó hörgvadásokat az állat lenyeli, s ezután a tápcsatorna, máj, lép stb. gümökórja és a hashártya gyöngykórja képződik. A husvizsgáló gyakran van abban a helyzetben, hogy el kell koboznia olyan hust, a melynek elkobzása nem indokolt, s ezáltal olyan kárt okoz a gazdának, tenyésztőnek, iparosnak, a mely kártételnek tulajdonképen nincsen igazolt hasznos eredménye, a mely tehát csakis azon alapul, hogy törvényes intézkedésünk e tekintetben hiányos.

Küszöbön áll egy nagy horderejű állami intézkedés: a *gümökór irtása*. Hatalmas feladat, a melynek óriási gazdasági fontossága van. De nem kevésbé fontos ezen kérdés jelentősége a közegészség szempontjából. A kisajátított gümökóros állatok ugyanis a vágóhidra kerülnek, s onnan emberi eledel gyanánt kerülnek ki. Az irtási munkálatok nevezetes kiegészítő része lesz a vágóhídi husszemle, a melynek feladata éberem őrködni, hogy fertőzőképes hus emberi eledel céljából forgalomba

ne kerülhessen, azonban az is a feladata, hogy ily tulajdonsággal nem bíró hus elkobzása ne következzen be, nehogy indokolatlanul károsítva legyen a közvagyon.

A folyó évben Berlinben nemzetközi tuberculozis-congressus tartatott, a melyen *Virchow* rámutatott arra, hogy milyen alárendelt jelentőségű azon veszély, a mely a gümökóros állatok husának elfogyasztása révén fenyegeti az emberiséget. Alig számbavehető ezen veszély.

Ugyancsak a folyó évben a Baden-Badenben megtartott nemzetközi állatorvosi congressus által elfogadott határozati javaslatból, amelyet *Ostertag* és *de Young* terjesztettek elő, kitűnik, hogy ezen leghivatottabb testület is elég alárendelt jelentőségűnek tartja azon veszedelmet, amely ilyen húskok révén az emberi egészséget fenyegetné. Amilyen helyes azonban ezen javaslat, mégsem fogadhatjuk el azt közhasználatra. Ugyanis ők 4 féle elbírálást engednek meg az ilyen húskok tekintetében. A hust vagy fogyasztásra bocsájthatják szabadon, vagy annak kijelentése mellett, hogy gümökóros állattól származik, vagy főzve (párolt állapotban) bocsájthatják forgalomba, vagy végül elkobozzák.

Ezen elbírálás azonban csak ott lehetséges, a hol van szabad és van korlátolt húsforgalom (szabadzsók) és rendelkezésre áll

A kora téliek közül figyelmet érdemel az *Armin körte*, bár agyagos talajban köves szemcsés és fekete foltok támadnak a bőrén, melyek a gyümölcsöt majdnem élvezhetlenné teszik. Jó talajban, ha az nedves is, szaporítható, mert igen termékeny s hozzá szép, nagy gyümölcs és itt ment minden betegségtől.

A késő téliek közül tetemes nagysága, roppant termékenysége, edzett fája és nemes ize ajánlja a *Guisse Mária* körtét, melynek jövője van Erdélyben. Az *Armin* magváról kelt, de nemesebb ízű annál.

Az *Angersi Dávid* szintén igen nemes és rendkívül termékeny téli körte. Fája igen edzett, de kár, hogy lassan nő és nem fejlődik nagyobbra. Legjobb ezt vadoncra, korona magasságban oltani. Sokat ígérő gyümölcs a *Keverou bergamottja* is, de ennek a termékenységről még nem áll elég adat a rendelkezésemre. Roppant termékeny, de csupa köves szemcse a *Flotow kolmárja*, melyet legalább én nem tartok ezért szaporítandónak, valamint a nyáriak közül a *Boldog asszony vajoncát* sem, mely igen termékeny, de nem tud daczolni a hideggel, hamar elfagy.

Van még egy téli körtém, melyet én nyertem az *Armin* körtének 1884-ben elvetett magváról s mely 1895-ben mutatta be első termését. Teljesen olvadó husu, téli körte ez, mely január közepe táján kezd érni és a legkisebb fonnyadás nélkül júniusig is eltartható. Bár kissé a magháza körül köves és a közepes nagyságot nem éri el, mégis jó lélekkel ajánlhatom még a uagyban való elszaporításra is, mert sok jó tulajdonsága van. Fája rendkívül edzett és olyan tuskés, vad kinésű, mint a *Motte vadoncza*. Roppant termékeny s gyümölcsei daczolnak akármilyen szélviharral, a miről a múlt nyáron is alkalmam volt meggyőződni, mikor egy végítéletszerű nyáreji vihar bántatlanul vonult el fölöttem. Még el sincs nevezve s már is a szomszédos falvakban kezdik szaporítani. Utcákra sorfának is igen alkalmas volna, de nemcsak a fájáról, leszedés után jó darabig is ehetetlen s tuskés ágai tisztas távolban tartanak a pajkos gyermek serget. Legközelebb körülményes leírásban is megismertetem „*Bem apó*” nevezet alatt.

Áttérve a szilvákra, csak egy néhány olyan fajt akarok kiemelni, melyet kiválólag érdemesnek tartok a szaporításra. Vidékünkön az első a *Althán Ringlóé*, semmi más szilva nem versenyezhet vele sem szépségre, sem termékenységre, sem aszalási célra. — Nagy, mint egy közepes alma és nagy fát is

növel. Még 1876-ban legyökereztettem bujtással s most gyöksarjakról szaporítom a nép között, akár a *Besztercei szilvát*.

A *Zöld Ringló* minden tekintetben kifogástalan s minél jobban elszaporítandó. Ugyanez áll a *Dániel szilvá-jára* is Roppant termékeny a *Hartwiss sárga szilvája*, kár, hogy a tuskés fája olyan gyenge. A *Jefferson* is elég termékeny, de nem elég leveles. A *Washington* szép, nemes, termékeny, szaporításra való szilva Páratlanul termékeny és igen finom a *Fehér Királyné* szilva, mely előbb-utóbb utat tör magának. A *Denniston piros* és *Denniston sárga szilvája* gyönyörű, nagy, rendkívül termékeny és igen nemes, szaporításra méltó gyümölcsök, s ugyanilyenek a *Sötétkék tojásszilva* és a *Nagy csukor szilva* is. Roppant termékeny a csemege-szilvák közül a rózsás arcú *Duke of Edinburg*. A korai szilvák közül a *juliusi zöld Ringlót*, *Biondeck korait*, *Korai zöldet*, *Korai kedvenczet* merem ajánlani. A korai zöld kitűnő olyan helyre, hol ellopástól félhetjük a gyümölcsöt, mert sápadt sárga színe nem árulja el benne az érett szilvát. Egy fám majdnem az út mellett volt és mégis megmaradt rajta a gyümölcs. A *Korai termékeny* szilva megérdemli a nevét, de az ize nagyon is másodrendű. Bolondul terem a *Cooper nagy szilvája*, és hozzá piacos, de az ize alig finomabb nálunk, mint a nép termelte *Lőszemű* szilvái.

A nemes cseresnyékből csak a *Disznódi fűszerest*, a melyekből az *Eugénia császárnét*, *Királyi amarellát* és *Ostheimit* lehetne Háromszék megyében sikerrel tenyészteni.

Van még egy sereg magoncza almából, szilvából, körtéből, melyek megérdemlik a figyelmet s melyeket annak idején majd megismertetek.

Nagyon természetes, hogy az én cikkem nem azt czélozza, miszerint az erdélyi gyümölcsészeti egyület által a nagyban való termelésre kielölt fajokat hagyjuk el és kezdjük termelni az általam ajánltakat. Ellenkezőleg! Tartasuk meg azokat, de próbáljuk meg ezeket is. Mert a jónak legnagyobb ellensége a jobb. S ha aztán úgy tapasztalják, hogy pl. a *Guiste Mária* értékesebb, mint a *Manna Kolmár*, akkor emez helyett fogadjuk be amazt. Csak ne álljunk meg egy ponton, mert ez ellenkezik a józan haladás szellemével és előbb-utóbb a chinai *copfhoz* vezet.

A kik a nevezett fajokat oltó galyban, vagy kész oltványokban beszerezni óhajtják, azok forduljanak Unghvári Lászlóhoz Czeglédre, kinek lelkiismeretességéről volt alkalmam meg-

hatósági hus-pároló és zsir-olvasztó. Tehát aránylag kevés helyet kivéve sehol a világon nem lehet végrehajtani azt a különben helyes ajánlatot. Nálunk a négyféle mód közül két mód lehetséges, vagy közfogyasztásra bocsájtjuk a húst, vagy elkobozzuk. Tertium non datur. A fent említett javaslatot tehát akként kell összevonnunk, hogy a húsokat 2 osztályba soroljuk t. i. amelyek az egészségre (bár nem mindig, de feltételezhető mérvben) veszélyesek és a melyek részéről veszély nem fenyeget. Ily szempontból a tudomány mai állása szerint beigazoltnak vehető, hogy ha

1. heveny miliaris gümőkór van jelen a tüdőben és esetleg a többi nagy valamenynyi szervben;
2. ha az izomzatban, csontokban, az izmokban levő, vagy azok között fekvő mirigyekben vannak gümőkóros elváltozások és
3. ha valamely *lesoványodott* állat bármely testrészében gümőkór van jelen, akkor az állat egészben megsemmisítendő, ellenkező esetben közfogyasztásra bocsájtható a beteg szervek kivételével, a melyek mindenkor megsemmisítendőek.

Még néhány szót a szabadszék intézményéről. Olyan intézmény ez, a melyben elárúsításra kerülnek a *betegség miatt értékükben csökkent állatok* húsai. Az ilyen berendezés nagyon fontos olyan helyeken, a hol a rendes

győződni. Engem az év legnagyobb részében a foglalkozás távol tart szülőföldemtől s ezért oltványokkal vagy oltógalyakkal nem szolgálhatok. Nyáron azonban szívesen küldök szemzésre, vesszős szemzésre, vagy oldaloltásra alkalmas galyakat, a kik ez iránt megkeresnek.

Budai József.

A földadó elengedése és leírása.*)

Az elemi csapások által okozott károk rendkívüli eseteiben adóelengedésnek van helye.

Ilyen elemi csapások:

- a) jégeső, árvíz és tűz általában;
- b) a terményeknek rovarok általi elpusztítása nagyobb kiterjedésű, egész dűlőket magában foglaló területeken;
- c) szántóföldekre nézve:
 - aa) oly fagy vagy földárja által okozott árvíz, mely egész dűlőket magukban foglaló területeken;
 - bb) oly tartós szárazság, vagy más oly elemi csapás, mely egész határokat magukban foglaló nagyobb területeken a bevetett földeknek termését oly módon és időben semmisíti meg, hogy az illető földek azon évben már újabb veteményezés által jövedelmezőbbé általában nem tétethetnek;
 - d) erdőknél tűz általi pusztítása;
 - e) szőlőknél és kómlókerteknél a fagy; (1883: XLIV. t.-cz. 49. §.)
 - f) szőlőknél a phylloxera által okozott pusztítás és azok a károk, a melyeket a peronospora viticola nevű penészgomba okoz, ha az okozott kár egész dűlőkre vagy azok nagyobb részét magukban foglaló területekre kiterjed. (1891: I. t.-cz. 4. és 5. §§.)

Az adóelengedés a pénzügyminiszter által szabályozott módon megejtett vizsgálatok alapján állapítatik meg és csak egy évre a folyó adóra adatik.

Erdőknél tűz általi pusztításánál azonban több évre terjeszthető ki az adóelengedés.

A szőlőkben mutatkozó phylloxera vastatrix pusztítása az 1883. évi XLIV. t.-cz. 49. §-a alatt érintett elemi kárnak tekintendő mindaddig, míg a megtámadott szőlő ki nem irtatott, vagy egészben el nem pusztult; az ily területekre nézve az illető birtokosnak évenként teendő bejelentése alapján, a földadó évenként a kár arányában engedtetik el.

Az elemi csapás által sujtott földrésztlet után járó adó egyharmadrészben, kétharmadrészben vagy egészen elengedtetik, ha a termés hasonló mérvben semmisített meg.

Igy például a földekre nézve $\frac{1}{3}$ — $\frac{2}{3}$ -ad részben, vagy egészben aszerint, mint a termés $\frac{1}{3}$ — $\frac{2}{3}$ -ad részben vagy egészben károsult, illetőleg megsemmisített.

Ha a szántóföld azon évben, melyben jégeső, árvíz érte, másodsor bevettetik; az első vetést ért kár egy harmadrésszel kevesebbnek veendő.

E szerint ily esetekben az adó alsó vetést ért egész károsulásnál kétharmadrészben engedhető el; egy harmadrész károsulásnál pedig adóelengedés nem adható.

Oly földekre nézve, melyeknek első termését elemi csapás nem érte, azok második termése azonban elemi csapás folytán megsemmisült, az adó egyharmadrésze engedhető el akkor, ha a második vetés teljesen megsemmisült. Ha a második vetés csak részben megsemmisült meg, adóelengedés nem adható.

Rétekre nézve, ha a szénatermés elemi csapás folytán megsemmisült, sarju azonban termelt, a szénát ért kár egy harmadrésszel kevesebbnek veendő.

Oly esetekben pedig, a midőn a szénatermés megmaradt, a sarjut azonban elemi csapás érte, annak teljes megsemmisülése esetén, az adó egyharmadrésze engedendő el.

Ha azonban a sarju csak részben megsemmisült meg, adóelengedésnek helye nincs.

*) Mutatvány. L.: „Könyvismertetés” rovatunkat.

Brummel Gyula.

A fák bemeszelése egész a koronáig Amerikában általános gyakorlat és pedig egyszerűen fehérre meszelik s szégyennek tartják, ha valakinek a kertjében vagy háza előtt a fák sötét színt váltottak épúgy, mint a piszkos ház szégyen. A bemeszelésnek nemcsak az az előnye, hogy a kártékony bogarak ellen védi a fát, hanem a fehér felületről a napsugarak visszaverődve, óvja a gyors kiengedés s újra fagyás veszélyétől tavasszal.

Szántóföldekben fagy, földárja által okozott árvíz, vagy tartós szárazság czimén adó-elengedésnek csak akkor van helye, ha a termés egészen megsemmisült és az illető földet azon évben újabb veteményezés által jövedelmezővé tenni többé nem lehet.

Ha az elemi csapás a földrészt csak részben károsítja meg, az adó a földnek csakis azon része engedhető el, melyet az elemi csapás ért.

Oly földrészt után, mely csak részben volt bevetve, részben pedig ugarul hagyatott, az adó csak a bevetett rész után engedhető el.

Ha a megkárosult földrészt miveltési ága a kataszteri feltételhez képest változott, például a kataszteri munkálatokban rétnak, vagy legelőnek felvett földrészt is időközben feltöretvén, szemes, vagy egyéb terménnyel vettették be s mint ilyen károsult, az elengedendő adó a kataszterben felvett miveltési ágakra, tehát az említett példában a rétre, vagy legelőre, megszabott jövedelem után és a szerint, hogy az elemi csapás minő kárt okozott volna az illető földrésztelen, ha az a káreset alkalmával is még mindig az eredeti telekkönyvi felvétel szerinti miveltési ágban használnának állapítandó meg.

A letakarított, de még be nem hordott vagy asztagokban, kazalokban és csűrökben levő termények elemi csapás általi megsemmisülése esetén adóelengedésnek helye nincs.

Az elemi károk esetei az erdőknek tűz általi pusztítása kivételével, a káreset bekövetkezésétől számított 8 nap alatt mindenkor írásban az illető földrészt tulajdonosa, s a mennyiben a megkárosított birtokosok többen és nem nagy birtokosok az e végett megbízott két képviselőjük által a kár felvételére szükséges nyomtatványok ivenként 4 fillérrel számított árának csatolása mellett a m. kir. pénzügyigazgatóságnál, vagy azon község előjárósága útján jelentendők be, melynek határához a megkárosított birtokrészt tartoznak.

Mint hogy azonban egyes elemi csapások nem egyszerre következnek be s teljes mérvüket csak fokozatosan, bizonyos idő multával érik el, az ily természetű elemi káresetek bejelentési határidejéül — a fenti általános szabálytól eltérőleg — a következők tartandók be, és pedig:

a) az árvíz által okozott károknál a károsodás bekövetkezésének időpontjául az a nap tekintendő, a melyen a mederből kiömlő víz az elborított területen legmagasabb állását érte el, tehát a káreset bejelentésére kitűzött 8 napi határidő azon naptól kezdve számítandó;

b) tartós szárazság és a rovarok pusztítása által okozott káresetek szántóföldeknél a károsult termés letakarítása idejének kezdetét megelőzőleg legalább is 15 nappal és

c) a rovarok, mint jelesen a portrix pilleriana és phylloxera vastatrix által okozott károk szőlőknél legkésőbb az illető év augusztus 1-8 napjáig jelentendők be.

A mi az elemi káreset két megbízott általi bejelentését illeti, erre vonatkozólag megjegyeztetik, hogy az ily bejelentések elfogadásának törvényes szabályokban járattalan s többnyire írástudatlan kisgazdák érdekében van helye, nem pedig a nagyobb birtokosok vagy uradalmakkal szemben, melyektől az elemi károk külön írásbeli bejelentése megköveteltetik.

A bejelentett elemi kárt a helyszínen bizottság veszi fel és állapítja meg.

Ezen bizottság elnöke a földadó nyilván tartási biztos, esetleg a m. kir. pénzügyigazgatóságnak más kiküldött közege; kis- és nagyközségekben tagjai: az előljátság által e célra megválasztott két helybeli szakértő becsüs, rendezettanésu városokban két városi tanácsnok, törvényhatósági joggal felruházott városokban pedig két törvényhatósági bizottsági tag.

Az adóelengedés összeségét első fokban

a m. kir. pénzügyigazgatóság, második fokban a közigazgatási bizottság, harmadik fokban a m. kir. közigazgatási bíróság állapítja meg.

A felfolyamodás a leengedett adónak az adókönyvecskébe történt beigtatása, illetve a sérelmes végzés kézbesítése napját követő naptól számítandó 15 nap alatt azon hatóság-nál nyújtandó be a melynek határozata ellen az irányul.

Heigel Lipót.

KISSEBB SZAKKÖZLEMÉNYEK.

Szőlőkarók állandóvá tétele. A lehántott s jól kiszáritott szőlőkarókat rétegenként egy gödörbe rakjuk, e mellett egy másik gödörbe mésztejet (higra oltott mész) készítünk, melyet a karókat beöntjük úgy, hogy a mésztej a karók fölött álljon. Így maradnak 8—14 napig. Naponként mintegy $\frac{1}{10}$ résznyi friss mésztejet töltünk utána. Kivétel után a karókat jól meg kell száritni; a végöket jól be kell kenni kátránnyal. Az így kezelt karók 10, sőt több évig is eltartanak.

Tavalyi diók friss izt nyernek, ha több napon keresztül áztatjuk gyöngye sós vízben s aztán sós vízzel megnedvesített homokban tartjuk el.

Hogy korán tavasszal legyen hónapos retekünk a szabadban következőleg kell eljárni. December végen kell a magot elvetni verőfényes, védett helyen. Erős fagyok ellen szalmataróval kell az ágyásokat védni. Hogy az így nevelt retek a melegágyban neveltnél gyöngébb minőségű, magától értetődik.

Hogyan kell trágyázni, hogy az új bőtermő burgonyafélésegek maximális terméket adjanak? 1. Az újabban tenyésztett burgonyafélések némelyike igen bőven terem, mert 200, sőt több métermázsát is adnak kedvező körülmények között kat. holdanként, de termőképességüket csak akkor fejtik ki teljesen, ha ennek megfelelően bőven trágyáztatnak is.

2. Közepes talajokon egyedül műtrágyákkal nem lehet a földet kellőképen növényi táplálékkal ellátni, hogy az ily nagy terméseket adjon, mert erre kat. holdanként 565 kg. 16%-os szuperfoszfátra volna szükség.

3. A legnagyobb burgonyatermés ez idő szerint csak erős istállótrágyázással (225—230 q. kat. holdra) és e mellett megfelelő műtrágyázással érhető el. Az istállótrágyának a burgonyatermesre gyakorolt rendkívül kedvező hatása ennek nagy nitrogén, káli és foszforsav tartalmában rejlik.

4. Maximális termések elérése céljából még erős istállótrágyázás mellett foszforsavról is kell gondoskodnunk; és pedig kat. holdanként használjunk 100—150 kg szuperfoszfátot, vagy 100—200 kg. káli-szuperfoszfátot.

5. Az erős istállótrágyában nyújtott nitrogén csak rendkívül kedvező körülmények között elegendő a maximális termésekre; ez idő szerint nem lehet határozottan ajánlani, hogy istállótrágya mellett a salétrom alkalmazassék.

6. A burgonyatermeshez szükséges sok nitrogén legolcsóbban zöld trágyázás által szerezhető be, e mellett azonban istállótrágyára és salétromra is lesz legtöbbször szükség.

7. Mint hogy végül a zöldtrágyául használt pillangós növények a talajban levő kálit és foszforsavat is feltárja s így a lalajt ezen anyagokban nem gazdagítja, gondunk legyen arra, hogy a zöldtrágyául használandó növény alá elég erős foszfortrágya adassék, mely után nemcsak zöldtrágyául használandó növények, de a burgonyatermesnek is hasznára válik.

8. Az új burgonyafélések a talaj tápanyag tartalma iránt igényesebbek, mint a régié s a kinek nincs módjában ezen igényeknek megfelelően ellátni földjét, ne térjen át új burgonyafélésekre, mert meg esik, hogy szegényebb talajon nem megfelelő időjárás mellett még gyengébb termést kap, mintha

az ott már meghonosult burgonyát termesztette volna. Azért is a kísérletezést mindig kicsibe kezdjük s csak a jól bevált burgonyát kezdjük nagyban termelni, a midőn is ha dúsán trágyázunk istálló- és műtrágyákkal, a bőtermő burgonyaféléseket óriási haszonnal termelhetjük.

IRODALMI SZEMLE.

Hazai lapokból.

A „Köztelek“ december 9-iki számában ismerteti a földművelésügyi költségvetést, melynek emelkedő tételeiről elismeréssel szól. Így kiemeli, hogy a költségvetésben különösen az állattenyésztés fejlesztésére fordítanak ez évben jóval többet, mint az előzőekben. Az állattenyésztés, havasi és tejgazdaságok szükségleteinek kielégítésére 2.183,168 korona van előirányozva a múlt évi 1.760,358 koronával szemben, a mi tehát 423,000 koronával több a múlt évinél. A tejszövetkezetek létesítése a tej jó értékesítését fogja eredményezni. — A ruthén nép helyzetének javítására is megtették a helyes kormányintézkedések, amelyek az eddig fesztelenül üzött „marhauzsorát“ től meg fogják menteni a szegény ruthén parasztot.

Az állategészségügy fejlesztésénél helyes lépésnek tartja a „Köztelek“ az állatorvosi akadémiának főiskolává való avansziroztatását. Semmivel sem látjuk pedig ezt indokolva, mint csupán azzal az egy indokkal, vagy álokkal, hogy Ausztriával szemben hathatósabban tudna föllépni egy főiskolát végzett állatorvosi kar, mint egy akadémiát végzett. S erre az imponálásra hogy szükség van, azt a legutóbb Kőbányára kimondott sertésvész-zárlat igazolja. Mi előttünk azonban semmit sem fog nyerni az az állatorvos tekintélyben csak azért, mert most rektora van és nem direktora. S ha már egyszer főiskolát csinálnak az állatorvosok részére, szükségesnek tartjuk azt a gazdák részére is. Amazok csak a mezőgazdaság egyik ágában működnek, ezek minden ágban, beleértve az állattenyésztést és az állategészségügyet is. Legyen gazdasági főiskola, vagy legyenek gazdasági főiskolák, mint a hogy az a külföldön is van; olyan országokban, a melyekről nem lehet unos-untalan hangoztatni, hogy „par excellence agrikultur állam.“

A „Magyar Gazdák Lapja“ e heti számában gazdasági állataink okszerű takarmányozásáról szóló folytatólagos közleményben a takarmány előkészítéséről ír Serfőző Géza. A szalás takarmánynak szecsakavágó, a répa és burgonya fölszeletelésére erre a célra készült gépekkel, az abraktakarmányok zúzás, őrlés, darálás által való fölaprózása következő okokból történik: 1. Így könnyebben keverhető a takarmány; 2. a kevésbé értékes takarmányneveteket keverve jobban megeszi a jószág; 3. takarmány kimelés céljából; 4. hogy a jószág hamarabb megehesse és megemészthesse a neki szánt takarmányadagot. Ez mind kétségen kívül való. De nem vihető keresztül például a nagyobb gazdaságokban sem ott, ahol egyes területek messze esnek a majortól, úgy, hogy a jószág künn delel és csak estére megy be a majorba. Ilyenkor a déli szalasan, az esti szecsakán való etetés káros leene.

A daráltan etetett erőtakarmánynál, a melyet kétségtelenül azért kap a jószág, mert könnyebben emésztheti meg, magunk részéről hasznosnak tartjuk megemlíteni, hogy a darát répaszelettel keverve külön is lehet adni mindenféle jószágnak, mert így az alig únja meg a folytonos darázást.

Az emésztést könnyíti a takarmányfélék megpuhítása főzés és párlás által. Izletesebbé lesz a takarmány a füllesztés által, mindig ügyelve arra, hogy meg ne peneszedjék a takarmány. Az 1894. évben egyes nagy uradalmakban a járnos ökrök a nagy takarmány-szükség miatt nem kaptak egyebet az őszi gabona füllesztett törekjénél s az ökrök azt jóízűen

ették és teljesen munkaképes erőben voltak. Főzés, párlás csak sertétek etetésénél ajánlatos.

A „Gazdasági Lapok“ 50. számában a vajnak szállításnál szükséges konzerválásáról ír Reischl Vilmos tejgazdasági s. tanár s leírja az Angolországban szokásos vajsomagolást. Mihelyt a vaj a fogyasztó-piacz számára elkészült, a szokásos eljárás mellett megtisztított és besóztatott, $\frac{1}{2}$ vagy 1 kg-os adagokban henger alakúra formálják, ezután az alakokat finom kalikó szövetbe göngyölik és egymás mellé és egymás tetejébe hordókba csomagolják, úgy, hogy a hordó egészen megteljen. A megtöltött hordóban a vaj felületét kalikó-, vagy ehhez hasonló ruhaszövettel letakarják, a vajdarabok között föntmaradt üregeket durván őrölt sóval kitömik s végül a hordó tetejét lezárják. A vajban a só egyrészt mint konzerváló szer teljesíti célját, megakadályozza az egymás mellé tömörített vajdarabok széthullását a szállítás alatt, másrészt pedig pótolja a hordó csapján utóbb beöntött sósevet, amely hosszabb időközök után a hordó dongáin át elpárologna, vagy annak hasadékain keresztül elveszne. A leirt módon szállított vaj a szállításra így elkészítve a legtávolabbi vidékekre is exportálható anélkül, hogy a vaj minőségében kárt szenvedne.

A „Magyar Kereskedők Lapja“ új cukorgyár alapításáról ad hírt. A gyár Nagy-Becskereken létesülne, a hol a tervező Grandjean polgármester már tanácskozott a gazdákkal a cukorrépa termelését illetőleg és a cukorrépa szállításának módozatait már meg is állapították. A gyárat 1901. február 1-ére tervezik üzembe helyezni. Végre tehát nemcsak az agrárius és merkantilista irány meddő, sőt káros harcáról, hanem szükséges és hasznos összműködéséről is hallunk.

A *szeszkontingens-ügy rendezése* cz. cikkben elismeri azt, hogy „a mezőgazdasági szesztermelés a hazai közigazgatásnak igen fontos tényezője, mert egyik eszköze az intenzív gazdálkodásnak“, de mégis elítéli a mezőgazdasági szeszfőzőknek a nekik jutott 170 hektoliternyi kontingens ellen indított akcióját. Holott maga a cikkíró is beismeri, hogy a szeszfőző prosperálásához közel 1000 hektoliternyi kontingens szükséges. A mezőgazdasági szeszfőzők csak az ő megélhetésükhöz szükséges kontingenst kívánják. A saját hasznukra és senki kárára. Nem „pár feudális nagyúr“ról, hanem a mezőgazdaság és közigazgatás hasznáról van szó.

—r—ő

Uj közigazdasági lap jelent meg *Közigazdaság* címmel Galánthai Nagy Sándor dr. szerkesztésében. Jól esik a beköszöntőben olvasnunk azt a hangot, mely szokatlan volt eddig a közigazdasági lapokban. Örömmel olvassuk azt a jelszót, a melyet óhajtjuk, hogy kövessen is: „A mi jelszavunk: béke, munka, haladás. Békére van szükségünk, hogy munkálkodhassunk; munkára, hogy haladhassunk; és haladnunk kell.“ Igéri, hogy az egyes gazdasági pártok elfogult szempontjától menten fogja a dolgokat tárgyalni. Reméljük tehát, hogy helyet fog adni a mezőgazdaság jogos törekvéseinek kifejezésére is. A lap első száma gazdag tartalommal és kitűnő kiállításban jelent meg. Biztató a munkatársak névsora és az első szám konciáns hangja.

Külföldi lapokból.

Az istálló-trágya kezelése. Deherain szerint a szénsavas ammoniák bomlása által keletkező nitrogén veszteség annál nagyobb, minél több szénsav fejlődik. Szénsavban dús légkörben a szénsavas ammoniák csak kevés nitrogént bocsájt szabadon. A húgy megfelelő alkatrészeinek átalakulása szénsavas ammoniakká ilyen viszonyok között annál gyorsabb, minél tökéletesebben van a körlegtől elzárva, vagy minél dúsabb szénsavban a levegő. Ha beszórás (poralaku testekkel) által a húgyot lehetőleg felszívattuk, úgy, hogy a ganaj rövid

idő alatt kiszárad, a húgnak ammoniákális erjedése gyöngén lép fel. Ha a beszórás elégtelen, lehetőleg gyorsan kell a ganajta trágyadombra vitetni. Itt a rétegekben való egymás fölé halmozás által kevés levegő fér hozzá s a mi ott van, az szénsavval telített, az ammoniák veszteség tehát csekély. A trágyalé rendszeren oly gazdag szénsavban, hogy ezáltal az ammoniák veszteség még szabad levegőn is csaknem teljesen meg van szüntetve. Épen ezért nem helyes a trágyát Deherain szerint a szabadban hosszasan csomókban vagy szétteretve állani hagyni. Ha a trágyadomb mintegy 15 cm. vastag földréteggel van beborítva, akkor az ammoniák elpárolgása rendkívül csekély. (Biedermanns Centralblatt.)

Németországban a trichinosis rettenetes betegsége mind jobban terjed a kutyahús élvezete következtében. Igy pl. Szászországban Chemnitzben 436 levágott kutya közül 7 volt trichinás. Igy csekélynek látszik, de az arány nagy: 1 60%, mert az ugyanazon idő alatt levágott 65.000 disznó közül csak 13 volt trichinás, vagyis 0.19%. Általában a kutyák között a trichinosis jobban el van terjedve, mint a disznók között, mert a patkányokat (mus rattus) megeszik. A patkányok pedig igen nagy mértékben szenvednek trichinosisban. — Szászországban annál inkább veszélyes a cynophagia, mert a kutyahúst „beafsteges a la tartare“ eszik, vagyis félig nyersen. Statistikaileg igazolható, hogy a cynophag országokban a trichinosis sokkal jobban el van terjedve, mint másutt. (Journal d'Agricult. pratique.)

A cukorrépa-termelés Oroszországban az utóbbi években sokkal nagyobb mérvű lett, mint Európa bármely államában. Ez idén 10%-kal volt nagyobb a beültetett terület, mint Németországban. A termék minősége azonban nem volt oly jó, a minek oka, hogy Németországban az éghajlat nedvesebb s a talajt jobban művelik. A műtrágyával a népesség nem tud banni s azért inkább rontottak vele. Braniczi gróf tesz e téren nagyméretű kísérleteket. Hektáronként 2400 pud istállótrágyát hintetett el (1 pud = 16.4 kgr.). Egy része a területnek nem kapott műtrágyát, másik rész kapott hektáronként 16 pud superfoszfátot és 6 pud salétromot. A superfoszfátot belekeverték a földbe, a salétromot vetés előtt szórták a felszakgatott területre. — A superfoszfátot Melichár-féle kombinált szóró és vetőgéppel végezték. A trágyát $1\frac{1}{2}$ ujjnyival mélyebbre vetették, mint a magot. A salétromot a répa első megjelenésekor első ízben s levelezésekor 2-od ízben. A talaj agyaggal kevert fekete föld volt. A műtrágyás területeken hektáronként 38.3 berkovez-el több termést (1 berkovez = 163 klg.) A műtrágya volt hektáronként 17 rubel. A többlet ára 38 rubel. A tiszta haszon tehát hektáronként volt 21 rubel. A cukortartalom szintén nagyobb volt. Másik kísérletet is tettek, mely alkalommal répa föld 8 pud salétromot s 16 pud superfoszfátot kapott. De a földet kétfelé osztották. Az elsőben a műtrágyát szórva hintették a földre, a második részben hosszanti árkokban hintették el. Ez utóbbi hektáronként 48 berkovez-el több termést adott, a mi 24 rubel többletnek felel meg hektáronként (1 rubel = 3.81 korona). A cukortartalom 0.5%-al volt nagyobb. Az összes — más területeken is — kísérletek eredménye az, hogy a superfoszfát szórva alkalmazva semmi hatást sem mutatott, míg sorbavető géppel hintve el 33—46 berkovez-el jobb termést adott. Szórvahintésnél 4—5-ször annyi kellett, mint árkokba hintésnél ugyanazon hatás elérésére. (C. Carrière a Journal d'Agricult. prat.)

S.

Könyvismertetés.

Az állami egyenes adók és a községi adópótlékokról. Az „E. G. E.“ könyvkiadóvállalatának legújabb 40. füzeté. Irta: Heigel Lipót pénzügyi fogalmazó, Kolozsvárt. (Ára 1 korona.) Valódi községi adót pótol e munka, mely már

eddig is több száz példányban kelt el. Főképp a kisgazdák azok, a kik az adótörvények szövevényes szálai között legkevésbé tudnak eligazodni. Ez a füzet világos, könnyen érthető modorban ismerteti meg gazdaközönségünkkel adótörvényeinket. Lapunk más helyén egy fejezetet közlünk belőle mutatvánnyul. Ajánljuk elolvasását mindenkinek.

(B—i)

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Olvasóinkhoz.** Év vége felé járván az idő, tisztelettel felkérjük előfizetőinket, hogy a jövő 1900. évre előfizetéseiket újítsák meg. Egyben kérjük minden olvasónkat, hogy körükből lapunknak a jövőre új előfizetőket gyűjteni sziveskedjenek.

— **Kinevezés.** A földmivelésügyi miniszter *Dely Elemér* segesvári állami állatorvost állategészségügyi *attasé*-vé nevezte ki belgrádi követségünkhöz. A midőn kiemeljük ezen újonnan szervezett állás fontosságát — melylyel a miniszter a Magyarországon átmenő szerb transitó forgalmat az állategészségügyet illetőleg már Szerbiában ellenőrizni akarja — ki kell fejeznünk azon óhajt, hogy ily ellenőrző állások Romániában és Bulgáriában is szerveztetnének.

— **Az Országos Magyar Gazdasági Egylet közgyűlését** tartotta december hó 10-én, melyen az Erdélyi Gazdasági Egylet is képviselve volt *Tokaji* László titkár által. Lendülettel beszédrel nyitotta meg *Dessewffy Aurél* gróf, az egylet elnöke a közgyűlést. Belfoglaltatik ebben a beszédben az O. M. G. E. elmúlt évi működésének méltatása. — Joggal mondhatta, mert tényleg van része az O. M. G. E.-nek abban, hogy az „agrártábornak“ a kérdései a kitartó működés következtében, a melyet folytatánk, mind nagyobb és nagyobb mérvben ismertettek el s konstatálhatom azt is, hogy úgy a törvényhozás, mint kormányunk részéről mind nagyobb figyelemben részesülnek. Aggályát fejezi ki az Ausztriával való kiegyezésünk bizonytalansága fölött, a mely kiegyezés pedig közigazdasági viszonyainkat dominálja és azok alapja. A gabonaárak alakulása némi megkönnyebbülésre lett a gazdának, de még mindig nem megfelelő. Sajnálkozását fejezi ki a fölött, hogy a gazdaközönség és a kereskedővilág között éles ellentétek fejlődtek ki s ennek ódiámát a kereskedők érdekképviselőire hárítja. Pedig hát vétettek ebben intra muros és extra. Kereskedők és agráriusok egyképen. A most életbelépő egészségügyi egyezmény nem elégíti ki és sertés-kivételünk emelésének egyetlen módját abban látja, hogy vágóhidakat és sertésszűrő telepeket létesítsenek, a melyek révén földolgozott állapotban vihetnék ki a sertést. A mezőgazdasági szeszfőzőknek adott kontingens nem elégíti ki és ebben törvény által üdvös javítást vár. — Végül a gazdasági érdekképviselőnek törvény útján való szervezését óhajtja.

— **A „Gazdák Biztosító Szövetkezete“** f. hó 11-én Budapesten megalakult. Megválasztott elnökül: gróf Zselénszky Róbert. Az igazgatóság is megalakult. — Vezérigazgató még nincs. Mindenesetre ez a legfontosabb állás a szövetkezetnél, melyre a legjobb *szakerő* keresendő meg. Az új szövetkezet jövőjéhez sikert kívánunk.

— **Gazdasági előadás Marosvásárhely.** Az „Orsz. Magyar Gazd. Egyesület“ — mint értesülünk — január hó folyamán Marosvásárhely gazdasági előadásokat fog rendezni a cukorrépa-termelésről s más gazdasági ágakról. Első eset, hogy az „O. M. G. E.“ hazarészünket ily czéliből felkeresi. Előre is felhívjuk gazdáink figyelmét és érdeklődését e hasznos kezdeményezésre.

„Erdélyi Gazdasági Egylet“ könyvkiadó-vllatban megjelent füzetek jegyzéke es ra:

1. Réti János, „A trágyáról, a trágyázásról és a trágyakezelésről szükséges tudnivalók. III-ik kiadás 30 kr. 2. Gáspár József, „A kaszálók és legelők ápolása.“ III-ik kiadás 25 kr. 3. Virág Elek, „A sertéshizlalásról.“ III-ik kiadás 25 kr. 4. Jormay Béla, „A borjúk fölneveléséről“ III-ik kiadás 25 kr. 5. Herényi Gothárd Sándor, „A takarmányrépa.“ III kiadás 25 kr. 6. Hauer Géza, „Afejőstehénről.“ III. kiadás 30 kr. 7. Hensch Árpád, „A szántás-vetésről“ III. kiadás 25 kr. 8. Jakab László, „Útmutató a ragadós állati betegségek elleni védekezésben“ III. kiadás 25 kr. 9. Domokos Kálmán, „Az építkező gazda.“ III. kiadás 50 kr. 10. Ruisz Gyula, „A kukorica műveléséről“ III. kiadás 25 kr. 11. Dr. Szaniszló Albert, „A gazdát érdeklő káros és hasznos állatokról“ III. kiadás 25 kr. 12. Ritter Gusztáv, „A házi kert.“ III. kiadás 40 kr. 13. Gáspár József, „Baromfi-

tenyésztés.“ III. kiadás 35 kr. 14. Cserháti Sándor, „A csalamádé termesztése, bevermelése és etetése“ III. kiadás 25 kr. 15. Csajlik István, „Csikónevelés.“ III. kiadás 25 kr. 16. K. Vörös Sándor, „A dohánytermesztésről.“ 35 kr. 17. Ásványi Lajos, „A vörös lóher termesztéséről.“ 35 kr. 18. Ritter Gusztáv, „Gyümölcsértékesítés.“ II. iadás 35 kr. 19. Herényi Gothárd Sándor, „A nyers takarmányok eltevése, különös tekintettel a zombolyai kazalra“ II. kiadás 25 kr. 20. K. Vörös Sándor, „A gazdaságok berendezéséről.“ II. kiadás 45 kr. 21. Marc Ferencz, „A kosárfűz termelése“ 25 kr. 22. Kovácsy Béla, „Házi állataink takarmányozása“ 50 kr. 23. Grasseli Miklós, „A len- és kender termeléséről és áztatásáról“ 24 kr. 24. L'Huillier István, „Konyhakerti magvak termelése“ 50 kr. 25. Réti János, „A komlótermelésről“ 25 kr. 29. Gáspár József, „A méhtenyésztésről“ 30 kr. 27. Péter Béla, „A gabonafélék, a burgonya és a szőlő legfontosabb gombabetegségei“ 50 kr. 28. Nemes István, „Talajjavítás lecsapolással“ 50 kr. 29.

Réti János, „A legjobb takarmányfüvekről“ 25 kr. 30. Nemes István, „Az öntözés“ 50 kr. 31. Jakab László, „Hasznos tudnivalók az állati szülészet köréből“ 50 kr. 32. Szüts Mihály, „A jégkár ellen való biztosítás és a károk becslése“ 50 kr. 33. K. Vörös Sándor, „Gazda számvitele“ 40 kr. 34. Péter Béla, „A haltenyésztésről“ 30 kr. 35. Péter Béla, „A vetőmag eltartásáról és a magtárban kárt tevő állatokról“ 25 kr. 36. Monostori Károly, „Házi állataink egészségének tentartásáról“, 25 kr.

Mind a harminczhat füzet ára együtt megrendelve csak 7 frt 20 kr. Ha egy címre egyszerre 500 füzet rendeltek, tetszés szerint válogatva egy vagy több füzetet a jegyzékben felvett 36 füzet közül, egy füzetet egyre-másra 20 krajczárral fogunk számítani Megrendelés és pénz „ az Erdélyi Gazdasági Egylet pénztára Kolozsvár“ cím alatt küldendő A pénz beküldésével megrendeltek brmentve tételnak postára. (51.)

Kerestetik megvételre

vetőmagnak

8 métermázsa jól takarított

Luczerna mag!

Mózsa Attila, Aranykút,

u. p. M.-Fráta.

(233.)

Udvarhelyvármegyében, vasuti állomástól 13 kilométernyire, egy 480 holdas tagosított birtok, kastélyszerű kényelmes úrilakkal, gazdasági épületekkel és malommal

eladó.

(237.)

További utasítást ad a kiadóhivatal.

SCHUSTER EMIL

norinbergi diszmű- és vadász kellékek, sport és játékarú nagy raktára

KOLOZSVÁRT,

(236.)

Főtér, gróf Rhédey-palota „New-York“ szállodával szemben.

Kizárólagos raktár: dániai iramszarvas bőrkabátokból szőrmevel vagy flannellel bélelve.

Valódi Loden uti-kabátok.

Valódi Loden vadász-kabátok szőrmevel vagy flannellel bélelve.

Valódi iramszarvasbőr- és Loden vadász sapkák.

Valódi angol kesztyűk bőrből és szövettől bélelve és béleletlen.

Valódi amerikai és halina csizmák.

Valódi amerikai és orosz gummi sárczipők férfiak, nők és gyermekek részére

Valódi amerikai és orosz hó czipők férfiak és nők részére.

Gummi és nemez csizmák.

Kizárólagos raktár: H. Pipper- (Lüttich-) féle serétes vadász fegyverekből 35 frttól 135 frtig.

Sauer & Schon- (Suhl-) féle Express- és drilling golyós fegyverekből 100 frttól 220 frtig.

Flobert fegyverek és mindenféle revolverek, töltények, folytások, golyók és serétek, vadász táskák, székek, muffok, fej és lábszár védők, harisnyák, bőr és loden gamaschnik, fegyver szijjak és állványok, töltő és tisztító kellékek. Hát zsákok, rövid és hosszú fegyver-tokok bőrből és vászonból.

Legjobb minőségű solingeni vivó kardok, pengék és vitörök, vivó kesztyűk, mangetták és maszkok.

Uti bőröndök, láda kofferek, kézi és nyakba aggató táskák, kocsii takarók és uti necessairek.

GAÁL és MOLNÁR

legnagyobb butor-raktára

KOLOZSVÁRT, Unio-utca 8-10. sz.

Saját műhelyünkben és felügyeletünk alatt szakszerűen készült

ASZTALOS és KÁRPITOS BUTORAINKAT

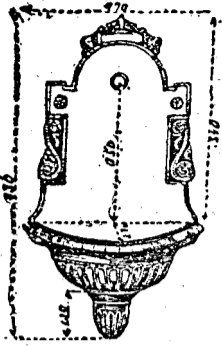
a legszolidabb árakban, az érdeklő közönség becses figyelmébe ajánljuk.

(161.)

Gaal és Molnár.

BARANYI JÁNOS

épület műbádogos, vízvezetési és csatornázási vállalkozó
Kolozsvárt, Széchenyi-tér 5-6. sz. Telefonszám 101.
PÁRISI DISZOKLEVÉLLEL Elvállal és készít az alább felsorolt munkálatokat jótállással melletti és lehető olcsó árban.

Bádogos munkák

épületekre eresz csatornákat és egyéb diszitményeket horgony vagy bármintemű fémekből rajz vagy minta szerint, ezen kívül üzletben kapható és megrendelhető mindenemű konyhaberendezések.

Vízvezeték és csatornázás

magán gazdasági telepekre, vagy magán épületek városi vezeték összeköttetésére, teljes magán fürdőket, szivattyúk, fecskendőket, szökőkutak, stb. csatornázások vas, ólom vagy kőanyag csövekből, (closetek) minden kivitelben, vizelők, mosdók és kiöntők szerelését. (148.)

Fürdőkádak kölcsön kaphatók!

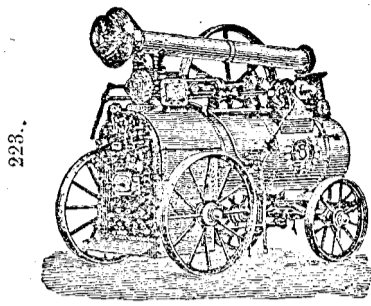
Fedél és csatornafestést felvállal!

A fenti munkálatok évi javítását és jókarban tartását olcsón eszközli helyben mint vidéken.

FEHÉR MIKLÓS

gépgyára

Budapest, IX., Üllői-ut 23. szám.

Ajánlja a m. kir. államvasutak gépgyárában készült gőzcseplő garnitúrákat, Compound lokomobilokat stb., raktáron tart mindennemű gazdasági gépet, földmívelési eszközt, továbbá

jól kijavított lokomobilokat és cséplőgépeket különböző gyártmány és nagyságban, ajánlja jól felszerelt gépműhelyét gépek javítására és malomszerelvények gyártására. Csereüzletek lokomobil és cséplőgépekre köttetnek.

Mérsékelt árak, kedvező fizetési feltételek.
Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Korpa és sörtörköly szállítás.

A fogarasi m. kir. állami ménésbirtok 1900 évi

1500 q. finom buza-korpa és

250 q. szárított sörtörköly

szükségletének biztosítása végett folyó évi december hó 29-én délelőtt 11 órakor alulírott igazgatóságnál zárt írásbeli ajánlati versenytárgyalás fog tartatni.

Az egy koronás bélyeggel ellátott ajánlatok a fent említett határidőig a ménésbirtok igazgatóságánál Fogarason nyújtandók be, a hol a szállításra vonatkozó részletes feltételek megtudhatók, illetve pályázni szándékoznak azt az igazgatóság kívánatra megküldi.

Fogarás, 1899. december hó 2-án.

(230.)

A fogarasi m. kir. állami ménésbirtok igazgatósága.

KASSANTAL

aranyozó-üzlete

Kolozsvárt, Belközép-utca 14. szám.

Aranyozó műhelyében készít új képereteket tükörkereteket, consolokat, szalon-asztalt, függönytartókat. Mindenféle aranyozott butorokat elvállal jutányos árban felelőség mellett.

Régi keretek aranyozását jutányos árban.

Továbbá templomi aranyozásokat, új oltár készítését rajz szerint. Régi oltárok újbóli aranyozását a legjobb csiszolt arannyal

jutányos árban, felelőség mellett elvállal.

Oltár gyertyatartókat, feszületeket jó, tiszta és tartós arannyal, aranyozásáért felelőséget vállalok.

Pontos kiszálgálás! (163.)

Kitüntette az ezredéves országos kiállításon.

RIMOCZY FERENCZ

butor- és épület-asztalos,

Kolozsvárt, Szép-uteza 1. szám.

Elvállal mindennemű stíli butor-készítést a legszolidabb kivitelben. Készít portál és üzleti berendezéseket. (221.)

6

huzásra érvényes jótékonycélu — sorsjáték a budapesti poliklinikai egyesület kórháza javára — sorsjegy ára csak

1 korona.

Főnyeremény

100,000

korona ért.

5 nyeremény a 20.000 kor. stb. ért.

Kívánatra 20% levonással készpénzben kifizettetik.

Első huzás

visszavonhatatlanul

már január hó 4-én.

Megrendeléseket pontosan teljesít:

a jótékonycélu sorsjáték

kezelősége

IV. ker., Kossuth Lajos-utca I. sz.

(226.)

**Takarmány-
búzakorpa
és dereze**

kitünő minőségű, 10 métermázsán felül bármily mennyiségben

igen jutányos árban

(234.)

eladó.

Értekezni és rendelni lehet levélileg, akár személyesen: naponta d. e. 11 órakor e lap kiadóhivatalában, hol a korpa is megtekinthető.

Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezet.

BUDAPESTEN, VIII., József-körút 8.

Alakult 1894. évben.

Elnök: TELEKI GÉZA gróf. Aelnök CSÁVOSSY BÉLA.

Igazgatósági tagok:

ANDRÁSSY GÉZA gróf, DESSEWFFY ARISTID, PÜSPÖKY EMIL, SZÓNYI ZSIGMOND
TELEKI SÁNDOR gr.

Vezérigazgató: SZÓNYI ZSIGMOND.

Az Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezet a gazdaközönség általános elismerése szerint a biztosítás terén híven megfelel hivatásának; folyton fejleszti a reformokat, melyeket a gazdaközönség évek óta sürgetett és a károknak gyors és méltányos kiegyenlítésével a felek teljes megelégedését vívta ki magának; az

épület és átalány (pauschal) biztosításnál

rendkívül mérsékelt díjaival tetemes megtakarítást tesz lehetővé, a szövetkezet pusztán csak a díjakat számítja fel a megfelelő kincstári bélyeggel; — minden más illeték kizárásával.

A takarmány és szalmáseleség

biztosítása egy intézetnél sem eszközölhető oly olcsón és oly kedvező feltételek mellett, mint a szövetkezetnél.

Gazdasági egyesületi tagok — tekintet nélkül a biztosított érték nagyságára — a tiszta díjból 5% díjengedményben részesülnek.

Kiszagadják, ha huszan egyszerre, egy csoportban, de külön-külön ajánlattal terményeiket biztosítják, 10% engedményben részesülnek.

Bővebb felvilágosítással szolgál az igazgatóság Budapesten (József-körút 8.) és a vidéken létesített ügynökségek. (185.)

Alapított 1869-ben. — Cs. és kir. udv. szállítók.

RAKTÁRAK:

KOLOZSVÁRT, Unió-utca 5. MAROS VÁSÁRHELYT, Szentgyörgy-utca 2.

Mestitz Mihály és fiai

Első maros-vásárhelyi butor- és építészeti asztalos munkák gyára gőzerőre berendezve, kárpitos és díszítő műhelyek.

A m. kir. államvasutak kolozsvári, aradi, debreczeni, szegedi, zágrábi, miskolci és budapesti üzletvezetőségeinek szállítói.

Nagy raktár saját készítményű fa- és kárpitos butorokból, függöny és szőnyegekben.

Olcsó árak, szolid munka, pontos kiszolgálás.

Kitűnő minőségű száraz amerikai parkettek jutányos árban. (188.)

(227.)

Aranyos-Torda megyében egy 1400 holdas birtokba a tagban vasuti állomással

1900 márczius elsejére

GAZDATISZT KERESTETIK,

esetleg cautio letétele mellett

fix administrator.

Folyamodások és bizonyítványok mielőbb

Gróf TELEKI JÓZSEFHEZ

Sárpatakra, u. p. Sáromberke küldendők.

Bor. 1-3 éves homoki ó-siller vagy fehér asztali bor erősség és év szerint 100 literenként 24-26-28 frt, finom peccsenye- vagy fajbor 30-32 frt. Ujbor (fejtvé) minőség szerint 14-16-18 frt, peccsenye- és fajbor 20-22 frt. Nagyobb vételnél minta küldetik. A megrendelő nyugodt lehet, hogy eredeti tiszta minőségű borhoz juttatom, erről jó hírnevem nyújt kezességet.

Szőlővessző. Fajtiszta, háromszor permetezett, jól beérett, legjelesebb homokra való fajokban (Kövi d., Kadar, Olasz r., Erdei, Slankamenka, Ménes f., Furmint, Ezerjő, Piros és Fehér chasselas) ültetés alá 50-60 cm. hosszúra vágva 3 fttől 7 fttig. — Gyökerek (1-2 éves) faj szerint 8 fttől 16 fttig, 25 forint vételnél 5 százalékos, 50 ftrtnál 10 százalékos, 100 ftrtnál 15 százalékos, 150 ftrtnál 20 százalékos engedmény adatik.

Nemes eperfa-ojtvány. Kitűnő piros, fehér és kék fajokban, 6 láb magasán ojtva, 2-3-4-5 éves, igen erős csemoté, erősség szerint 30 krtól 60 krig, 10 ftt vételnél 20 százalékos, 25 ftrtnál 25 százalékos, 50 ftrtnál 33 százalékos, 100 ftrtnál 40 százalékos engedmény. Az eperfa elég jól árnyékol, ellensége nincs, minden évben bőven terem, gyümölcsét úgy a két-, mint a többi évben egyaránt szoretik; kitűnő pálinka is főzhető belőle. Ceglédnél igen jövedelmező fának ismerjük. Kár volna háznak, kertünk, szőlőnk vagy egyéb birtokunkat e nélkül hagyni.

Birs-ojtványok. Rendkívül nagy gyümölcsű fajokban (Konstantinápolyi, Portugalli, rias stb.) melyek az ültetés évében már gyümölcsöt hoznak, azután pedig rendkívül bőven teremnek. Faja igénytelen, betegség és ellenségtől egyaránt mentes. Vannak rendelők, kik ezer számmal ültetik, mert rendkívül hamar teremnek, gyümölcse kedves, sokáig eláll, magas árban értékesíthető és sokféleképpen fel is dolgozható. A 2-3-4-5 éves, rendkívül szép és gazdag gyökerű fák darabja erősség szerint 20 krtól 50 krig. Nagyobb vételnél olyan engedmény adatik, mint az epernél.

Spanyol meggy, fekete. [Pándi vagy kőrösi meggy.] Termékenységét előmozdító háromszor lett permetezve, s így, ha azt folytatólag permetezzük, bőven fog teremni. Faja egészséges, gyümölcse rendkívül keresett, mert befőzésre legalkalmasabb. A 2-3-4-5 éves rendkívül szép és gazdag gyökerű fák darabja 15 krtól 50 krig. Nagyobb vételnél ugyanaz az engedmény adatik, mint az epernél.

Diófa. A 6-8 láb magas, rendkívül gazdag gyökerű, tele belü és könnyű törötű, 2-3-4-5 éves diófa ára erősség szerint 20 krtól 50 krig. Nagyobb vételnél ugyanolyan engedmény, mint az epernél.

Minden másféle nemes gyümölcsfák, nevezetesen szilva, ősz és kajszi barack, cseresznye, meggy, szolid gesztenye, lasponya magas derekú és törpe állásukban, — erősség szerint 20 krtól 50 krig szintén kaphatók.

Kiselejtezett nemes ojtványok 2-3-4-5 éves életerős példányokban, azok kora és erőssége szerint 2-5-7-10-15 krajcár árban.

Mindenféle vadoncok erősség szerint 5 forint 85 krajcártól 19 forintig ezrenként.

Kerti eszközök. Kitűnő és tartós anyagból rendkívül szilárdan készült horolók (sarabolók), szőlő ültető vasak, továbbá kerti fűrészek, ollók, görbe szemző és ojtó kések, ezenfelül jelfa és ojtó kenőcs igen olcsó árak mellett rendelhető meg.

Ar- és névjegyzéket küld:

Unghváry László, föld-, szőlő- és faiskola-birtokos Ceglédről.

(219.)

STOLCZ WINCZE

Kolozsvár főtér 11.

Arany, Ezüst, Ékszer

javitások, átalakítások, valamint minden új munkák szakszerű előállítása pontosan eszközöltetik. (127.)

Van szerencsénk a tisztelt gazdaközönség és terménykereskedők becses figyelmét:

ÁRURAKTÁRAINKRA

fölvívni, melyet 3 év óta feleink megelégedésére kezelünk, **KÉTSZÁZ KOCSI** térfogattal bíró szellős, száraz és aszfaltírozott raktáraink fölvannak szerelve mindennemű gabona és lóheretisztító gépekkel, a vasuti állomással pedig iparvágánnyal vannak összekötve.

RAKTÁRAINK ELVÁLLALJÁK: gabona, olajos és vetőmagvak raktározását, kezelését, átadását vagy tovább szállítását, esetleg eladását is; esz közlünk pénztárvételt, végül **ELŐLEGET** adunk a betárolt terményekre a piaci ár 60-80 százalékat, 7% kamat mellett.

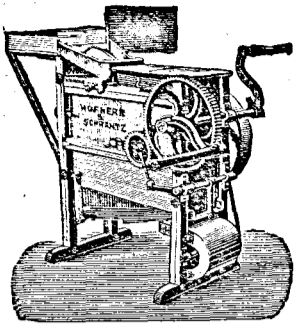
KÖLTSÉGEK 1/4 ÉVRE illetőleg 13 heti időre kitesznek circa (kamat nélkül)

1 q. gabonánál vagy örleménynél 20 krajcárt	
1 q. olajos magnál 20-35	
1 q. vetőmagnál 50	(2.)

— Ajánljuk: **KÖLCSÖN ZSÁKJAINKAT** — gabona szállításhoz és csépléshez 1 kr. heti díj mellett. Csakis jó minőségű új vagy foltozott zsákok adatkak ki! Esetleges fölvilágosítás és árjegyzékért kérjük áruraktári kezelőségünkhöz Kolozsvár pályaudvar fordulni.

Kolozsvári Hitelbank és Takarékpénztár.

Hofherr és Schrantz gazdasági gépgyáranak képviselősege és bizományi raktára

Hirsehfeld Károly

vaskereskedőnél

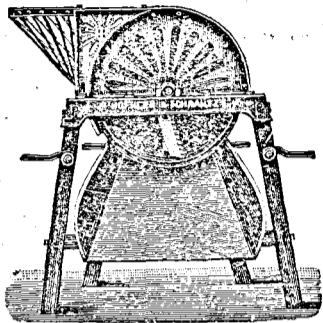
KOLOZSVÁRTT, Széchenyi-tér 42., az új vashid előtt.

Nagy-raktár: Mindenféle vasárúk, szerszámok, házieszközökben és ipari, építkezési, gazdasági vasanyagokban.

Allandó Kiállítás mezőgazdasági gépekben

Legújabb és legkönnyebb szerkezetű „VIKTORIA GRILL” sorbavetőgépek kerékkiváltás nélkül.

(222.)

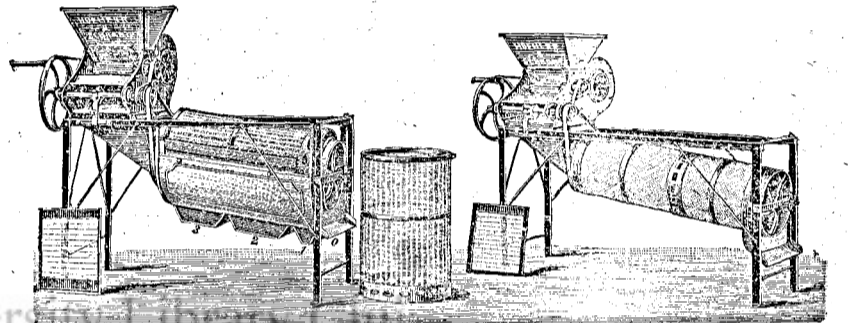
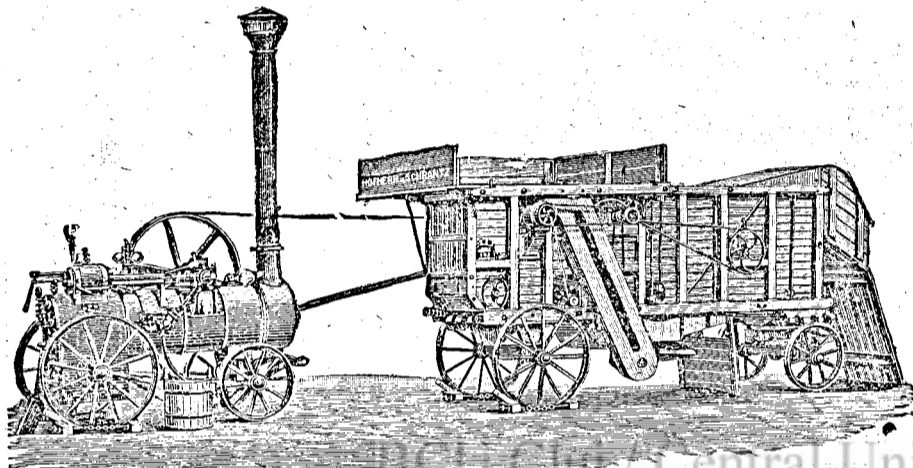
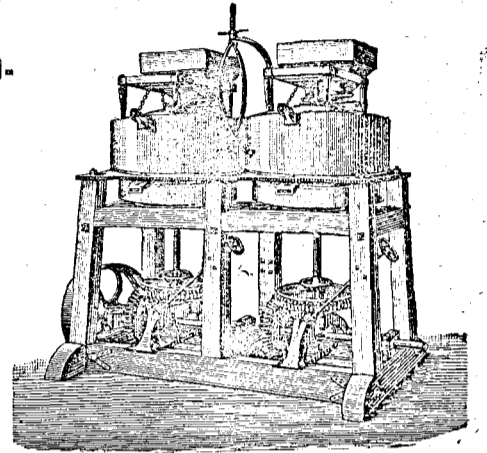

TRIEURÖK és ROSTÁK,
RÉPA és SZECSKAVÁGÓK,
KUKORICZA-MORZSOLÓK,
MALMOK és DARÁLÓK,
LÓHEREMAG KIDÖRZSÖLŐ-GÉPEK,

ACZÉL RAJOL EKÉK,
VASBORONÁK és TALAJJAVÍTÓ-
ESZKÖZÖK,
GŐZSÉPLŐ KÉSZLETEK,
SZALMAKAZALÓZÓK,

JÁRGÁNY és KÉZICSÉPLŐK, TAKARMÁNYKAMRA-BERENDEZÉSEK.

Kivánatra képes árjegyzékek
ingyen és bérmentve.

Clichéket árjegyzékek, könyvek,
szak- és folyóiratok, ka-
talogusok és hirdetések,
valamint minden egyéb nyomtatvány illusz-
trálásához rajz vagy fénykép után kitűnő
kivitelben és legolcsóbb áron készít és szállít:

Fischer Lipót

chemigrafikai műintézete

Budapest,

IV., Kossuth Lajos-utca 15.

az Ujvilág-utcával szemben.

Vidéki megrendelések is legna-
gyobb pontossággal és figyelemmel
teljesítetnek. (4.)

Magyar Jelzálog-Hitelbank

alaptőkéje teljesen befizetett 15 millió arany forint.

Képviselősege utján Kolozsvártt
(Jókai-utca 2. sz., gr. Rhédey-ház, I. em.)

4% Záloglevélkölcsönöket

nyujt földbirtokra: 50 évi törlesztéssel
5 százaléknál.

nagyobb városokban fekvő házakra 40 évi törlesz-
téssel 5-40 százaléknál évi részletfizetés mellett és
magasabb leszámítolási árfolyam mellett 4 1/2 %-os
záloglevélkölcsönöket földbirtokra 50 évi törlesz-
téssel 5-40 százaléknál és nagyobb városokban fekvő
házakra 42 1/2 évi törlesztéssel 5-65 % évi részlet-
fizetés mellett.

A jelzálogul felajánlott erdélyrészi ingatlanok érté-
kére és a megszavazandó kölcsön összegére nézve
az Erdélyi Gazdasági Egylet
bizalmi férfiai adnak véleményt. (1.)

A bank képviselőségénél kaphatók 4% és 4 1/2 %-os
záloglevelek, 8% -os nyeresémmegosztások.

KNUTH KÁROLY

mérnök és gyáros.

Gyár és iroda:

BUDAPEST, VII. ker., Garay-u. 10.

Elvállal: központi-, víz-, lég- és gőzfűtések,
légszusz- és vízvezetékek, csatornázások, szel-
lőzetések, closettek, szivattyúk, vízerőművi
emelőgépek stb., nemkülönben kőszén-, olaj- és
petroleum váladékból nyert gázok értékesítését
célzó készülékek létesítését, városok, indó-
házak, nagyobb épületek és gyárak számára.

Tervek, költségvetések,
jövendelmi előirányzatok gyorsan
készítetnek. (58.)

Legjobb minőségű kőgyag-
csövek raktáron.

Marcinkiewicz Ignác

férfi ruha-szabó

KOLOZSVÁRT, Belközép-utca 3. szám.

Ajánlja 18 év óta fennálló s a mai kor és divat követelményeinek teljesen megfelelően berendezett

FÉRFI-SZABÓ-ÜZLETÉT.

Raktáron tart nagyon szép hazai, valamint valódi angol, francia és külföldi szövet-ujdonságokat.

Ugy helyi, mint vidéki megrendeléseket szakszerű munkával pontosan és olcsón teljesít.

(150.)